

STRATEGIJA PROMENA

Beograd, 2005.

SADRŽAJ

1. ODLIKE VREMENA.....	4
1.1 Gde je problem?	
2. SRBIJA U EVROPSKOJ UNIJI - REFORMOM DO STRATEŠKOG CILJA.....	6
2.1. Ko udaljava Srbiju od tog cilja?	
2.2. Zašto su i kakve reforme neophodne Srbiji	
3. POLITIČKE REFORME.....	9
3.1. Sposobnost da se menjamo kako bi uspešno menjali društvo	
3.2. Demokratsko društvo nije moguće bez demokratske političke kulture	
4. REFORMA INSTITUCIJA.....	11
4.1. Reforma institucija počinje reformom Parlamenta	
4.2. Reforma pravosudnog sistema	
4.3. Kako do reformske vlade?	
4.4. Reforma javne uprave i lokalne samouprave	
4.5. Odnos države i crkve	
4.6. Reforma vojske i policije	
5. EKONOMSKIM REFORMAMA DO ZDRAVE EKONOMIJE.....	15
5.1. Tranzicija	
5.2. Poreski sistem	
5.3. Restruktuiranje privrede	
5.4. Makroekonomska politika	
5.5 Spoljnoekonomski odnosi	
6. SOCIJALNO ODGOVORNA DRŽAVA.....	21
6.1 Radno zakonodavstvo	
6.2. Socijalna zaštita	
6.3. Zdravstvena zaštita	
6.4. Rodna ravnopravnost	
7. REFORMA DRUŠTVA.....	24
Svest o Evropi vodič za evropsku budućnost	
7.1. Obrazovanje za budućnost	
7.2. Napredak je nemoguć bez nauke	

7.3. Kultura - ljudsko pravo na humani razvoj	
7.4. Oslonac na civilno društvo	
7.5. Slobodno javno menje	
8. USTAV - TEMELJNI AKT REFORMI.....	28
8.1. Ustavne promene i ljudska prava	
8.2. Autonomna pokrajina Vojvodina	
9. ZAŠTITA PRIRODE I ODRŽIV RAZVOJ.....	30
10. ODGOVORI NA IZAZOVE VREMENA.....	31
10.1. Državna zajednica Srbija i Crna Gora	
10.2. Kosovo i Metohija	
10.3. Međunarodni položaj zemlje i spoljna politika	
10.4. Kako se boriti protiv korupcije i zloupotreba?	
10.5. Suočavanje sa prošlošću	
11. DEMOKRATSKA STRANKA – STRATEG I PREDVODNIK REFORMI.....	37
11.1. Vrednosti za 21. vek	
11.2. Ko su nam saveznici u promenama?	

1. ODLIKE VREMENA

Srbija je u ovom trenutku zemlja sa mnogo problema, a malo rešenja.

- Deo državne teritorije nalazi se van njene nadležnosti, pod upravom međunarodne zajednice, u očekivanju njegovog konačnog statusa;
- Tranzicioni procesi i reforme su usporeni, i delom neizvesni;
- Političke i društvene snage restauracije su ojačane i u ofanzivi;
- Međunarodna pozicija i ugled zemlje ozbiljno su oslabljeni;
- Vladavina prava i sigurnost građana je ugrožena;
- Zemlja je bez stabilnog i uticajnog saveznika u svetu;
- Privredno slaba, tehnološki zastarela i iscrpljena ratovima, sankcijama i izolacijom, država je ekonomski oronula;
- Politički je nestabilna i u mnogim segmentima antagonizovana;
- Sa manjinskom, nekoherentnom vladom, niske biračke podrške i sumnive parlamentarne kredibilitnosti;
- Sa brojnim korupcionaškim aferama i delom kompromitovanim pravosuđem;
- Vezana za Crnu Goru u zajednici koja ne funkcioniše i ne zna se dokle će trajati;
- Na međunarodnom planu opterećena je problemom nepotpune saradnje sa Haškim tribunalom i rasvetljavanjem ratnih zločina;

Dok Evropom dominira proces integracije, Srbija je izložena dezintegracionim procesima i oko nje se podiže zid proširene Evropske unije. Manjinska vlada sa podrškom SPS, stranke koja je svojom politikom uvela zemlju u političku i ekonomsku izolaciju, otežava funkcionalnu komunikaciju i procese približavanja Evropskoj uniji.

Vreme najtežih stradanja bilo je istovremeno i vreme dubokog raslojavanja društva, u kojem je jedan izuzetno mali procenat stanovništva sticao ogromna bogatstva na račun najširih slojeva. Ulazak u tranzicione procese nužno je imao za posledicu porast broja nezaposlenih i nagomilavanje socijalnih problema za koje osiromašeno društvo nije imalo odgovarajuća rešenja. Borba političkih elita za glasačko telo dovela je do bujanja populizma, ponovnog snaženja nacionalizma, izazvanog frustracijom zbog niza nacionalnih neuspeha i ekonomskom krizom.

Razočaranje građana potisnulo je reformski entuzijazam i spremnost da se izdrže izazovi tranzicije. Političke borbe u okviru kojih se, kao sredstvo često koristi kleveta i proizvodnja afera, udaljilo je društvo od stvarne borbe protiv korupcije i zloupotreba, a građanima, u velikoj meri, oduzelo nadu da je moguće drugačije, pravednije i uspešnije društvo. Pozitivni efekti oktobarskih promena iz 2000. tope se. To je cena podrške i reafirmacije pripadnika prethodnog režima.

1.1 Gde je problem?

Najveći problem je odsustvo političke saglasnosti kada je reč o osnovnom strateškom cilju društva - približavanje Srbije Evropi kroz ubrzanje reformskih procesa. Mnogi politički akteri ne shvataju da ulazak u zajednicu evropskih naroda znači prihvatanje i primenu vrednosti i standarda koji među njima važe, ili ne žele da prihvatanjem evropskih integracija, prihvate i te iste političke i ekonomske standarde u celini. Takođe, mnogi nemaju dovoljno političke snage da realizuju svoju političku volju i programe koji su u skladu sa utvrđenim reformskim kriterijumima.

Mnoge stranke su se opredelile za populistički način komuniciranja sa građanima, šaljući poruke za koje pretpostavljaju da građani žele da ih čuju, bez obzira na njihovu istinitost i praktičnu vrednost. Na taj način one ostaju zarobljenici ideoloških predrasuda koje su same proizvele. Javljaju se „novopatrioti" koji svoj strah od sveta koji ne razumeju, prikrivaju agresivnim samohvalisanjem i ksenofobijom. Proglasivši se jedinim posednicima patriotskih osećanja oni nastoje da budu arbitri u političkoj galami i nadmetanju ko je veći patriot. Nametanjem tema sa iracionalnim nabojem oni guraju Srbiju van evropskog koleseka i rasprave o životnim pitanjima.

Demokratska stranka nudi građanima nešto drugo. Nudi racionalan, politički i praktično sprovodljiv program reformi i vođenja politike na savremen način, usaglašen sa evropskim standardima. Nudi procesno razmišljanje okrenuto budućnosti, koje istražuje načine kako da se najbrže i na najbolji način ostvare postavljeni ciljevi. Nudu biračima optimističnu, ali realističnu viziju Srbije u narednim decenijama. Srbija ne mora propadati, ne mora se izolovati od evropskih i svetskih tokova, ne mora se konzervirati u usko tradicionalnim kalupima, ne mora se bojati modernosti, novih znanja i novih trendova u svetu, ne mora se bojati budućnosti.

Strategija Demokratske stranke je opis zadataka koji stoje pred Srbijom, ako ona želi da se razvija i napreduje.

2. SRBIJA U EVROPSKOJ UNIJI – REFORMOM DO STRATEŠKOG CILJA

Tražeci rešenja, reforme otvaraju istorijske horizonte, traže odgovore na izazove, provociraju hrabrost da se kreće novim putevima. Evropski put koji je pred nama, nudi perspektivu integrisane političke zajednice, uređene na demokratskim principima, sa funkcionalnom tržišnom privredom i konkurentnim preduzećima, uz visok stepen bezbednosti i visok kvalitet života. Podudarnost ove perspektive sa proklamovanim ciljevima ekonomske i političke tranzicije Srbije, uslovlila je postojanje preovlađujućeg opredeljenja građana da je članstvo u Evropskoj uniji najvažniji državni cilj, a reformski put zbir sredstava kojima se taj cilj ostvaruje.

Demokratska stranka traži punu podršku reformskih snaga u društvu kada je reč o evropskoj budućnosti Srbije. Oslobođena svake utopističke ideje, Demokratska stranka trasira put ka Evropskoj uniji, zasnovan na realnim evropskim standardima u ekonomiji, politici, društvu i međunarodnim odnosima.

Osnovna poruka Stranke je da je evropska budućnost Srbije cilj čijim ostvarenjem će Srbija postati moderna, demokratska, ekonomski razvijena, bezbedna i socijalno odgovorna država.

2.1. Ko udaljava Srbiju od tog cilja?

U svakom društvu latentno postoje i međusobno se sukobljavaju dve tendencije: napor da se društvo reformiše, menja, razvija, napreduje i modernizuje, na jednoj strani, i pokušaj da se učvrsti postojeće, vrati na tradicionalne obrasce, restaurira stari poredak u svim vidovima koji su mogući. Dok reforme imaju za cilj ekonomske, političke i društvene promene, kojima se država modernizuje i prilagođava modelu razvijenih demokratskih država, restauracija se oslanja na tradiciju, pravni kontinuitet i legalitet. Obnova onog što je bilo, vraćanje na staro, motiv je svake restauracije.

Ova podvojenost društva između reforme i restauracije ekstremno je izražena u Srbiji. Srbija kao da se koleba da li da krene i ako krene kuda da krene.

Široka lepeza restauratorskih stremljenja, međusobno udaljenih i nepomirljivih, našla je zajednički imenitelj– patriotizam. Tako se restauracija domogla snažnog oruđja u

suprotstavljanju reformi i promenama, prikrivajući svoj strah od budućnosti i otpor prema modernizaciji i razvoju iza nacionalnog barjaka.

Kolebanje Srbije ne sme dugo trajati. Oba puta postala su vidljivija, oba opredeljenja imaju predvidljive posledice. Nosioi ideja restauracije odbacuju evropsku budućnost Srbije: jedni duboko zainteresovani za ponovno uspostavljanje poretka bez pravila, neka vrsta "organizovane neodgovornosti", koja omogućuje visoke profite, bez rada i rizika. Drugi su ideološki i verski antievropski orjentisani. U ime navodne odbrane kulturnog i verskog identiteta, oni ne žele uključenje u jedan široki multikulturni i multikonfesionalni milje. Treći smatraju da je taj put trnovit, da zahteva žrtve i nepopularne mere, da ne treba žuriti jer je odlaganje bezbolnije.

Veliki deo zaostalosti i nekonkurentnosti može se sakriti ako nema takmičenja, suočavanja i upoređivanja. Samodovoljnost, mitologizovana istorija, nacionalne predrasude, mogu opstati samo ako smo sami, nepravedno ocenjeni i "nacionalno dostojanstveni". Antireformski front stvara klimu nacionalne i državne ugroženosti, pokušavajući da reformski i evropski put diskvalifikuje kao nepatriotski.

2.2. Zašto su i kakve reforme neophodne Srbiji?

Sve evropske zemlje prihvataju proces integracije i sudbinu ujedinjene Evrope. Samo stvaranjem najvećeg tržišta i akumulacijom ogromne ekonomske snage, ujedinjena Evropa postaje konkurentna u svetskim razmerama. Ostajanje izvan ovog procesa stavlja svaku zemlju na margine svetskih političkih i ekonomskih događanja. Zato reforme jesu sredstvo koje nudi mogućnost društvu u tranziciji da, iako dramatičnim, ipak nenasilnim i zakonitim promenama, uz konsenzus većine građana, stekne preduslove za uključivanje u svetske i evropske tokove.

Bez prave demokratske tradicije, bez građanskog političkog iskustva, Srbija, kao zemlja u tranziciji, suočila se sa poplavom stranaka, bez jasne političke vizije i konkretnih programa, bez čvrstih političkih procedura, bez "tehnologije" donošenja odluka, sa mnogo improvizacija i liderskog voluntarizma. Puka borba za glasove preplavila je političku scenu, na kojoj su mnogi demagozi i populistički, sa iracionalnim i ne retko vulgarnim sadržajima, udaljili politiku od ostvarivanja strateških ciljeva društva i rešavanja njegovih vitalnih problema. Nasuprot tome, reforme su moguće samo u zemlji koja ima vođstvo spremno da

Demokratska stranka - Politički savet

preuzme rizike i teret promena koje će transformisati društvo i uskladiti ga sa savremenim demokratskim kriterijumima.

Demokratska stranka sa punom svešću o važnosti ostvarenja ideje evropski integrisane Srbije, jeste vođstvo spremno da preuzme tu istorijsku ulogu. Takođe, svesna je da je za uspeh reformi neophodna podrška širokih slojeva društva, mobilizacija stručnog i umnog potencijala zemlje i najšira akcija na jačanju svesti o značaju cilja, vrednosti žrtve i opštem dobitku za sve građane na kraju puta koji vodi do Evropske unije.

3. POLITIČKE REFORME

3.1. Sposobnost da se menjamo kako bi uspešno menjali društvo

Za Demokratsku stranku, kao istinskog nosioca ideje demokratske, evropski integrisane Srbije, prvi korak reformi je izgradnja moderne političke partije, programski i organizaciono komplementarne sa savremenim evropskim partijama. Spremnost i odgovornost za menjanje društva u celini za Demokratsku stranku znači sposobnost da se i sama kontinuirano menja u organizaciju sa utvrđenim demokratskim merilima i procedurama, sa preciznim tehnologijama donošenja odluka kojima prethode kritička sučeljavanja i debate u organima stranke, sa jasnim preuzimanjem odgovornosti, sa konkretnim programima, transparentnim stranačkim životom, odgovornošću i visokim nivoom političke kulture. Jer pravilo je da od toga kakve su političke partije, zavisi i kakav će biti parlament i društvo u celini.

3.2. Demokratsko društvo je nemoguće bez demokratske političke kulture

Preobražaj društva podrazumeva izgradnju nove, demokratske političke kulture. To je kultura dijaloga, razmene argumenata, uvažavanja sagovornika i pripadnika drugih političkih opcija. Ona podrazumeva odgovornost, kompetentnost, toleranciju i pravičnost. Iako naizgled najlakši posao, izgradnja demokratske političke kulture je najteži i najduži proces. Brzo se mogu doneti novi ustav, zakoni i propisi, ali je potrebno mnogo napora da se ustale i nametnu određeni obrasci ponašanja.

Demokratija nije samo poštovanje volje većine, već i uvažavanje manjine. U društvima sa demokratskom političkom kulturom opozicija je deo političkog sistema, a pravila ponašanja važe jednako za sve.

Za Demokratsku stranku izgradnja istinski demokratskog društva je stvaranje pristojnog i skladnog društva. U osnovi takvog društva je uljudnost kao jedan prevashodno kulturološki i civilizacijski pojam. Time se demontira model autoritarne i patrijarhalne svesti i stvara preduslov za modernizacije celog društva.

Demokratska stranka - Politički savet

"Srbija je svet" poruka je univerzalne prirode. Poruka koja traži da se samopoštovanje i pristojnost shvate kao osnov svake demokratije i stabilnosti. Demokratska stranka se zalaže da se demokratsko društvo, utemeljeno na poštovanju ljudskih prava, oslanja na vrednosne ideale nenasilja, dijaloga, tolerancije, slobodnog izražavanja ideja, pogleda, mišljenja, ideale autonomije i solidarnosti.

4. REFORMA INSTITUCIJA

4.1. Reforma institucija počinje reformom parlamenta

U jednopartijskim sistemima parlament je veštačka ustanova, nužni ukras za međunarodno priznanje. Ta vrsta "parlamenta" ostavila je u našim političkim navikama negativan trag u percepciji ove institucije kao manje važne i to sada predstavlja smetnju brzim reformama parlamenta. Parlament postaje često samo poligon marketinškog nadmetanja i prazne retorike, sa velikim brojem vulgarnih dijaloga, vređanja i klevetanja. U novije vreme i mesto besprincipijelne političke trgovine i ucene.

Da bi parlament preuzeo ogroman teret saobražaja naše zemlje sa Evropom on sam prvo mora biti reformisan. Demokratska stranka želi moderan parlament, finansijski nezavisan od vlade, stručno servisiran, sa uporištem u sručnoj raspravi na odborima, instituciju kojoj će vlada biti odgovorna i polagati joj račune za svoj rad. Vraćanjem suštinske uloge parlamentu, u istinski demokratskom društvu, razvija se interes javnosti za njegov rad i time se stvaraju uslovi, ne samo za javnost rada, već i kritički odnos građana prema radu njihovih najviših predstavnika.

4.2. Reforma pravosudnog sistema

Pristup međunarodnim institucijama i evropskim integracijama uslovljen je demokratizacijom zakonodavstva i to je samo deo neophodne reforme pravosuđa. Ova reforma mora da obuhvati tehničke, materijalne, stručne, kadrovske i druge aspekte pravosuđa, izbor sudija i tužilaca, njihovu nezavisnost i sigurnost. Autoritet, dostojanstvo i društvena moć sudstva preduslov su za suštinsku vladavinu prava i modernu demokratiju. Reforma sudstva mora da počne usvajanjem međunarodno prihvaćenih standarda i merila, paralelno sa stručnim usavršavanjem, međunarodnom komunikacijom i modernizovanjem procesne "tehnologije". Početni, ali i završni korak predstavlja insistiranje na punoj nezavisnosti sudstva.

Reforma pravnog sistema mora biti unapred dobro planirana i koordinirana, jer se sistem sastoji iz velikog broja delova, koji zajedno stoje u čvrstoj međusobnoj vezi i zavisnosti i koji svaki za sebe mora biti transformisan. Intervencije u delovima sistema moraju biti sinhronizovane, jer će inače biti neuspešne ili potpuno nemoguće. Na primer,

nužna reforma postojećeg procesa krivične istrage, nije moguća dok se prethodno ne izvrši temeljna reforma policije i tužilaštva.

Iako su proteklo punih pet godina od kada su stvorene političke pretpostavke za sprovođenje državnih i pravnih reformi, u Srbiji još nisu doneti osnovni zakoni kojima reforme počinju. Takođe, ne postoji prava komunikacija između onih koji zakone donose i onih koji ih primenjuju. Kako svi novi zakoni i izmene postojećih ne mogu doći na dnevni red Skupštine ođednom, mora se ustanoviti promišljen program zakonodavne aktivnosti, koji bi, između ostalog, sadržao i redosled donošenja zakona prema prioritetima.

Pravna država se ne stvara samo donošenjem zakona, čak ni kad bi svi doneti zakoni prema svojoj sadržini i načinu donošenja bili savršeni i potpuno legitimni. Donete zakone je potrebno primeniti na način koji odgovara pravilima o primeni prava u pravno uređenoj državi. Ni najsavršeniji zakoni neće mnogo vredeti, ako ne postoje uslovi za njihovu adekvatnu primenu i ako ne postoji kadar sposoban da ih primeni i obrnuto. Zbog toga reforma pravnog sistema ne sme da se zaustavi na planu donošenja novih zakona, već mora da obuhvati još barem dve reforme: kadrovsku i reformu uslova za primenu prava.

Dobra primena prava ne zavisi samo od etičkih i stručnih kvaliteta pravničkog kadra, već od opštih društvenih prilika zajednice u kojoj se primenjuje pravo. Razvoj pravosuđa, naročito sudstva, u istinski nezavisno i samostalno sudstvo za Demokratsku stranku znači pomagati mu da reši svoje probleme, bez neosnovanog kritikovanja, uticaja na njegov rad i odlučivanje. Odgovornost je sve tri grane vlasti, a naročito vlade, da stvori novu društvenu klimu i optimalne uslove za primenu novog prava i vršenje nezavisnog pravosuđa, jer samo sudstvo da na to utiče u potpunosti.

Potrebno je razvijati pravnu svest o procesu integracije domaćeg prava i pravosuđa u evropski pravni sistem, koji je formalno započet ratifikacijom Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda. Domaći pravni sistem više ne može da funkcioniše potpuno samostalno, ne uzimajući u obzir zahteve evropskog pravnog sistema čiji je sastavni deo a da to ne proizvede štetu po čitavno društvo.

Svoju zrelost i sposobnost država i njeno pravosuđe pokazaće samo ako budu u stanju da udovolje zahtevima pravde i opšteprihvaćenih, međunarodno važećih principa.

Demokratska stranka smatra da naše pravosuđe mora da bude pripremljeno, organizaciono i kadrovski, da ima dobre uslove za rad i potrebne važeće propise da bi moglo da se suoči sa odgovornim zadacima.

4.3. Kako do reformske vlade?

Slabost parlamenta i suda stvara sistem u kojem vlada u svojim rukama koncentriše skoro svu moć. Vlada je institucija koja mora biti najotvorenija za brze reforme, jer pored rešavanja akutnih i tekućih problema, mora da bude nosilac promena u skladu sa međunarodnim standardima i kriterijumima, da sama prihvata standarde međunarodne komunikacije, stvara pogodan okvir za ekonomski razvoj, pogodan ambijent za strana ulaganja, da brine o poštovanju međunarodnih obaveza i javnom interesu.

Demokratska stranka smatra da se zakonima o javnoj upravi i vladi može reformisati karakter vlade a instrumentima kontrole, poboljšati njen rad. Za izgradnju što uspešnijih mehanizama kontrole treba koristiti dugogodišnja iskustva kontrole vlade u starim parlamentima, kao što su razvijanje institucija parlamentarnih tela, anketnih odbora, javnih poslaničkih pitanja i interpelacije razvijanjem uključujući opoziciju, kritičke medije, udruženja građana i elemente civilnog društva.

Nužno je uvesti najstrože stručne kriterije za rad u vladi, sigurnost položaja eksperta i boriti se za nepartijsko društvo u kojem partijska pripadnost ne može da bude kriterijum za obavljanje bilo kog posla.

4.4. Reforma javne uprave i lokalne samouprave

Srbija je zemlja koja je tek na početku savladavanja posledica autoritarnog sistema u kojem se sudbinom zemlje i životima građana upravljalo iz otuđenih centara političke moći. U takvim sistemima građanin je sredstvo za ostvarivanje nejasnih, zamagljenih ciljeva državne politike u okviru koje je državni interesi iznad interesa građana.

Demokratska stranka se zalaže za državu u kojoj nosilac je suvereniteta građanin, i u kojoj javna uprava treba da, iz otuđenih centara državne moći, preraste u servis građana. To podrazumeva nova zakonska rešenja koja garantuju javnost rada, odgovornost i smenjivost, dostupnost informacija, jednostavnost procedura za ostvarivanje prava građanina. Smisao decentralizacije vlasti i prenosa ovlašćenja na lokalne samouprave proizilazi iz temeljnog prava građanina da se, radi efikasnijeg rešavanja problema i svakodnevnih životnih potreba, udružuje u lokalne zajednice i na njih prenosi nadležnosti koje mu omogućuju bolji i kvalitetniji život.

4.5. Odnos crkve i države

Demokratska stranka programski se zalaže za laičku državu republikanskog uređenja. Ona smatra da treba odnose sa crkvom urediti u duhu savremenih rešenja i međunarodnih konvencija. To podrazumeva:

- Punu slobodu religijskog izražavanja i verskog organizovanja.
- Ravnopravnost svih verskih zajednica
- Odvojenost crkve od držve, što znači ne mešanje države u crkvene poslove, ni crkve u državne poslove
- Slobodu savesti koja isključuje svaki pritisak ili diskriminaciju vernika, ali i pritisak crkve i diskriminaciju ateista.
- Supremaciju države u regulisanju prava i sloboda građana i nemešanje crkve u politički život
- Autonomnost nauke i kulture u odnosu na religijska verovanja i crkvu
- Saradnju na očuvanju sponenika kulture pod zaštitom države, koje crkva koristi u obredne svrhe.

Zakonima o verskim zajednicama, u skladu sa međunarodnim konvencijama treba pravno urediti položaj verskih zajednica i njihovih ustanova kao i njihove odnose sa državom.

4.6. Reforma vojske i policije

Autoritarni i represivni režimi imaju glavni oslonac u vojsci i policiji, zloupotrebljavajući ih u odbrani svoje lične ili grupne vlasti.

Prvi korak u reformi ovih institucija jeste njihova depolitizacija i profesionalizacija.

Drugi korak je stavljanje ovih institucija pod parlamentarnu i civilnu kontrolu.

Treći korak je njihovo uključivanje u međunarodni sistem bezbednosti.

Posebna pažnja mora biti posvećena kontroli i reformama obaveštajnih službi, koje su u prošlosti bile centar zloupotreba vlasti i kršenja ljudskih prava. Ne može se štititi i zaštititi država, po cenu ugrožavanja građanskih sloboda i bezbednosti građana.

Racionalna organizacija ovih službi, njihova civilna kontrola i visok stepen modernizacije i profesionalizacije, uslov za njihovo opstajanje i korisno delovanje.

Uključivanje u međunarodne bezbednosne organizacije, poput Partnerstva za mir, Interpol i druge, pored povećanja bezbednosti dovešće i do tehničkog i profesionalnog unapređenja ovih službi.

5. EKONOMSKIM REFORMAMA DO ZDRAVE EKONOMIJE

Ekonomске reforme predstavljaju najurgentniju intervenciju u državnom i društvenom tkivu tranzicionih zemalja, jer direktno utiču na privredni život i standard građana. Po svome zahvatu ove reforme su najradikalnije jer predstavljaju najdublji diskontinuitet sa prethodnim ekonomskim sistemom. Dominantna društvena ili državna svojina putem ubrzane privatizacije ustupa glavnu ulogu privatnoj svojini.

Cilj Demokratske stranke u ekonomiji je uspostavljanje sistema koji je istovremeno efikasan i pravičan tokom tranzicije koja je složen proces. Dodeljivanje socijalnih i drugih prava bez finansijskog pokrića prazna je demagogija. Istovremeno, društvo zasnovano na ogromnim socijalnim razlikama je nepravedno i nestabilno. Nužne promene u privrednoj strukturi, racionalizacija državnih ustanova kao i restrukturiranje javnih preduzeća iziskuje teške odluke. Očuvanje stabilnosti dinara uz odgovornu poresku i budžetsku politiku daje stroge i realne okvire za sprovođenje kreditnih i socijalnih programa.

Uspešna tranzicija dovodi do jake ekonomije koja omogućava i dobru socijalnu politiku. Brzi privredni rast, jaki budžeti i sređene finansije su zapravo jedini pravi osnovi pristojnog života za najšire slojeve društva. Na državi je da rasporedi teret tranzicije na pravičan način i da zaštiti najugroženije tokom tog procesa.

Ekonomске reforme imaju tri cilja:

- Prvi, da se ubrzanom privatizacijom stvore sredstva za oživljavanje privrede i popravljjanje socijalnog položaja građana.
- Drugi, da se stvaranjem odgovarajućeg pravnog i ekonomskog ambijenta privuku domaći i strani privatni kapital, kako bi novim investicijama pokrenuli privredni ciklus.
- Treći, da ekonomskim merama rekonstruišu deo neprivatizovane, državne privrede i primenom moderne tehnologije i organizacije rada, učine ga konkurentnim na tržištu.

Osnovni i praktično jedini cilj svake odgovorne vlade u ekonomskoj oblasti je obezbeđenje više i stabilne stope ekonomskog razvoja u dužem periodu. Realnu priliku za brži razvoj imaju samo one privrede koje su otvorene prema svetu, konkurentne, fleksibilne, u kojima se preduzećima dobro upravlja, a svojina i ugovori poštuju. Samo zdrav ekonomski razvoj može doneti više radnih mesta, veće dohotke građana, veće investicije i veća socijalna davanja i druge budžetske rashode, jednom rečju bogatije i naprednije društvo.

U sledećem periodu potrebna je promena modela rasta: on mora biti oslonjen na izvoz, tj. znatno povećanje izvoza treba da podiže privredni rast. Osnovni trougao biće: spoljna trgovina, strane direktne investicije, rast. Ova strategija podrazumeva potrebna prilagođavanja domaćeg ekonomskog ambijenta (otvorenost prema svetu, unutrašnja regulacija, kurs dinara, zaštita svojine i ugovora itd).

U ekonomskoj oblasti, četiri su osnovne komponente:

- nastavak i završetak tranzicije,
- restrukturiranje privrede,
- odgovorna i kredibilna makroekonomska politika i
- usključenje u spoljnoekonomske integracije.

5.1. Tranzicija

Osnovni cilj tranzicije je stvaranje standardne tržišne ekonomije, kakva je uobičajena u savremenom svetu. To znači da se država odriče neposrednog upravljanja privredom/preduzećima i resursima/investicijama (osim u sve manjem državnom sektoru) i da svoju ulogu vidi u stvaranju povoljnog i pouzdanog institucionalnog/regulatornog i zdravog makroekonomskog okruženja za privatnu inicijativu. Takođe, Demokratska stranka, u skladu sa svojom socijaldemokratskom orijentacijom, smatra da uporedo sa razvojem ekonomije treba voditi borbu protiv siromaštva.

Tokom nastavka tranzicije potrebno je:

- Doneti potrebne reformske zakone i popraviti više već donetih reformskih zakona,
- Izgraditi potrebne i reformisati postojeće ekonomske institucije (regulatorne i prateće agencije itd, na primer kod stečaja, telekomunikacija, finansijskih fondova i osiguranja itd, zatim unaprediti berzu, liberalizovati finansijska tržišta itd),
- Obezbediti maksimalno poštovanje svojine i ugovora, koji su, kao generator pozitivnih poslovnih motiva i sigurnosti poslovanja, srce ekonomskog života; zaštititi vlasnike privatizovanih preduzeća; bitno unaprediti vlasničke registre,
- Pojednostaviti i pojeftiniti osnivanje i rad novih firmi (građevinsko zemljište, tehnički uslovi, registracija novih firmi itd),

Demokratska stranka - Politički savet

- Bitno unaprediti rad klasične državne administracije, kako bi postala predana poslu i efikasna (primeri: poreska i carinska uprava, mnoga ministarstva, pravosuđe, a posebno trgovinsko),
- Završiti privatizaciju, kako kroz tendere i aukcije, tako i kroz stečaj,
- Opredeliti se za koncept otvorene privrede i krenuti ka međunarodnim ekonomskim integracijama,
- Zaoštriti borbu protiv siromaštva kroz primenu posebne Strategije za smanjenje siromaštva.
- Sve procese transformacije vlasništva učiniti što je moguće više dostupnim javnosti
- Suprotstavljati se najoštrije korupciji i protekcijaštvu u procesima tranzicije

Demokratska stranka u skladu sa svojom socijaldemokratskom orijentacijom zalagaće se za ubrzane reforme i modernizaciju, ali će se suprotstavljati naletu "divljeg kapitalizma", koji nelegitimnim sredstvima i "sumnjivim" poslovima nameću "tajkuni" i "novobogataši". Privreda i država postoje radi građana i njihovog dobrog života, i ne mogu opstati na socijalnoj nepravdi, korupciji i nasilju. Potstičući privređivanje i privatnu inicijativu Demokratska stranka nastoji da većom motivacijom i konkurencijom dođe do efikasnijeg i bogatijeg društva, do većeg konsenzusa građana oko osnovnih vrednosti u koje spadaju i socijalna pravda i solidarnost.

Tržište rada

Demokratska stranka smatra da se treba zalagati za dalji razvoj fleksibilnog tržišta radne snage, što znači:

- Zalagati se za vezivanje opšteg rasta zarada za opšti rast produktivnosti rada, a ne iznad njega,
- Zalagati se za jačanje aktivnih mera zapošljavanja, a kroz smanjenje vanzakonskih socijalnih programa i preusmeravanje tako ušteđenih sredstava na namene propisane

Zakonom o zapošljavanju (naknada za nezaposlenost, aktivne mere),

- Zalagati se za smanjenje dažbina na zarade u dužem roku, čime bi se pojeftinila radna snaga i podstaklo njeno zapošljavanje.
- Potstićaće i podržavati sve projekte koji putem prekvalifikacija, udruživanje sredstava i zadrugarstva otvaraju nova radna mesta

- Zalagaće se za izradu generalnog projekta angažovanja sredstava dodeljenih radnicima nakon privatizacije putem udruživanja i dodatnog kreditiranja iz državnih fondova za razvoj.

Finansijska politika i sistem

Osnovni ciljevi monetarne politike za koje će se zalagati Demokratska stranka su:

- Stvaranje poverenja u bankarski i finansijski sistem i
- Razvoj tržišnog finansijskog sistema bez monopola, uz smanjenje finansijskih rizika i niže troškove posredovanja.

Dalja izgradnja tržišnog finansijskog sistema je nužna radi bitnog povećanje finansijske intermedijacije koja bi trebalo da dovede do smanjenja kamatnih stopa i povećanja investicija. Sada je dinarska štednja zanemarljivo mala, devizna je skromna, a nivo poverenja u finansijske ustanove nizak. Zbog toga je najveći deo ukupne štednje izvan racionalne upotrebe. Zatim, da se što više ulaganja finansira kroz upis akcija, a ne iz bankarskih kredita.

5.2. Poreski sistem

Dva su osnovna pravca u poreskoj politici koje podržava Demokratska stranka:

- Smanjenje poreskog tereta, kako bi se postiglo rasterećenje privrede i na toj osnovi omogućio rast proizvodnje i investicija. Smanjenju poreskog tereta treba da prethodi smanjenje javnih rashoda.
- Poreska reforma, radi unapređenja efikasnosti poreskog sistema i što pravednijeg oporezivanja.

U tom cilju potrebno je: uvođenje sintetičkog poreza na dohodak građana; ukidanje mnogih naknada za korišćenje javnih dobara; neutralna politika oporezivanja preduzeća; promena načina oporezivanja imovine i poljoprivrede; postepeno smanjenje broja dažbina i stopa socijalnih doprinosa i poreza na dodatu vrednost; unapređenje naplate dažbina (gašenje sive ekonomije) itd.

5.3. Restrukturiranje privrede

Povećanje efikasnosti i uspešnosti poslovanja znatnog broja preduzeća kroz postprivatizaciono restrukturiranje sada je u toku. Preostao je, međutim, znatan deo privrede koji loše posluje, a koga uglavnom čine javna preduzeća i veliki gubitaši.

Restrukturiranje javnih preduzeća i početak privatizacije

Regulisati njihove dugove, posebno prema budžetu, i bar delimično rešiti problem viška radne snage. Odvajati, gde je moguće, osnovnu delatnost od sporednih. Ovo se posebno odnosi na EPS i ŽTP. Neophodno je definisati vlasnički status u oblasti telekomunikacija (Telekom i Mobtel). Kako je reč o povezanim problemima, neophodno ih je integralno rešavati. Nužno je stvaranje regulatornog okvira pre privatizacije javnih preduzeća.

Završetak privatizacije i nastavak restrukturiranja velikih društvenih holding preduzeća

Nastavak procesa privatizacije u skladu sa definisanim zakonskim okvirom. Efikasniji tok restrukturiranja zahteva značajno unapređenu koordinaciju sa Ministarstvom finansija, s obzirom da je glavna prepreka uspešnog završetka privatizacije iznos dugova prema budžetu, javnim preduzećima i državnim bankama. Verovatno će biti potrebno osnivanje Jedinice za upravljanje dugovima, koju bi koordinirali resori finansija i privrede.

5.4. Makroekonomska politika

Strategija treba da bude dostizanje pune i dugoročno održive stabilnosti. Sada je unutrašnja stabilnost delimična i krhka i održava se po cenu visoke spoljne neuravnoteženosti. Drugim rečima, u Srbiji sada nema opšte makroekonomske stabilnosti, već samo krhke i nedovoljne cenovne stabilnosti.

Ciljevi makroekonomske politike bi trebalo da budu:

1. smanjenje inflacije,
2. popravak spoljnotrgovinskog i platnog bilansa i
3. smanjenje fluktuacija ekonomske aktivnosti.

Monetarna politika

Demokratska stranka smatra da se, u budućnosti, mora voditi realna monetarna politika, sa ciljem održavanja unutrašnje stabilnosti (niska inflacija) i spoljne stabilnosti (kurs dinara). Podrška ekonomskoj aktivnosti i kratkoročna podrška državnom budžetu ostvariva je samo u meri u kojoj ne ugrožavaju osnovni cilj – stabilnost cena. Krajnji cilj treba da bude ulazak u Evropsku monetarnu uniju.

Kurs dinara

Osnovna strategija trebalo bi da bude da razuman kurs dinara doprinosi održanju konkurentnosti srpske ekonomije na inostranim tržištima, a time i spoljne ravnoteže (platni bilans), kao i izvoznom modelu rasta privrede Srbije. Umesto dosadašnje populističke upotrebe kursa i njegove zaštite dirigovanom restrikcijom ponude i visokim kamatnim stopama, trebalo bi se osloniti na kredibilan tržišni kurs (slobodno fluktuiranje, uz povremene intervencije Narodne banke).

5.5. Spoljonoekonomski odnosi

Potrebno je obezbediti integraciju zemlje u svetsku ekonomiju kroz slobodnu trgovinu robom i uslugama, slobodne finansijske tokove i uključenje u šire integracione procese.

Koraci na tom putu su:

- Rešiti političku dilemu *protekcionizam ili otvorena ekonomija* u korist otvorenije ekonomije, s tim što pregovori sa EU i Svetskom trgovinskom organizacijom treba da obezbede dovoljnu zaštitu našoj privredi.
- Započeti i ubrzati proces pridruživanja Srbije Evropskoj uniji.

6. SOCIJALNO ODGOVORNA DRŽAVA

U sprovođenju reformi treba imati na umu i „ekonomiju vremena“. Oklevanje i usporavanje procesa reformi ima svoju visoku cenu. Podrazumeva se da „održivi razvoj“ mora da vodi računa i o socijalnoj izdržljivosti ugroženih slojeva društva i neke vrste „socijalnog konsenzusa“ za tempo i dubinu reformi mora postojati. Socijalna stabilnost neophodna je za brze i uspešne reforme. Socijalni dijalog je pretpostavka takve stabilnosti, a socijalna pravda nezaobilazna vrednost.

6.1. Radno zakonodavstvo

Za uspešnost ovog dijaloga neophodna je i reforma radničkog organizovanja. Sindikati od nekadašnje "partijske transmisije", ideologizovane i manipulisane u sistemu državne svojine, treba da se reformišu u organizacije, koje štite interese radnika u pregovorima sa poslodavcem o ceni i uslovima rada.

Demokratska stranka smatra da u radno zakonodavstvo moraju biti ugrađene sve tekovine radničkih prava, koje su sadržane u ratifikovanim dokumentima međunarodne konfederacije rada, od prava na štrajk do kolektivnih ugovora.

6.2. Socijalna zaštita

Ekonomski razvoj, pogotovu u toku procesa tranzicije ne dovodi automatski do poboljšanja položaja svih društvenih grupa. U skladu sa svojim načelima Demokratska stranka se snažno zalaže za posebnu zaštitu najsiromašnijih, starih i nemoćnih, bolesnih, napuštene dece, invalida.

Dugoročni ciljevi u oblasti socijalne zaštite su:

- Pomoć porodici i pojedincu da ostvari minimalnu socijalnu sigurnost, i to pre svega merama aktivne socijalne politike i sprečavanjem svih oblika socijalne isključenosti.
- Obezbeđivanje uslova za nezavisan život invalida.
- Pomoć starim licima koja ne mogu da se brinu o sebi.
- Briga o ratnim vojnim invalidima.

- Briga o deci bez roditeljskog staranja, sa naglaskom na smanjenu broja dece u institucijama socijalne zaštite, podsticanju razvoja hraniteljstva i davanje podrške prirodnim porodicama.
- Podrška porodicama u rizičnim grupama - sa teškoćama u porodičnim odnosima, sa invalidima, decom sa poremećajima i teškoćama u razvoju, teško obolelim starim licima.
- Sprečavanje nasilja i pružanje pomoći žrtvama nasilja.

Reforme u sistemu socijalne zaštite, u narednom periodu, pre svega se moraju fokusirati na dalje unapređenje sistema targetiranja ugroženih porodica, između ostalog i kroz aktivniju ulogu centara za socijalni rad, na definisanje uloge privatnog i nevladinog sektora u domenu pružanja usluga, kao i na dalju transformaciju institucija i razvoj alternativnog sistema zaštite. Značajni pomaci moraju da se ostvare i u domenu definisanja standarda rada u ustanovama socijalne zaštite, edukaciji i poboljšanju uslova rada zaposlenih, kao i u uspostavljanju i razvoju kontrolnih mehanizama na centralnom nivou.

U oblasti penzijsko-invalidskog osiguranja, kao primaran cilj, postavlja se adekvatan položaj penzionera koji moraju, u skladu sa mogućnostima društva, takođe ostvarivati rast životnog standarda, uz redovne isplate penzija i vraćanje dugova koji su stvoreni u prethodnoj deceniji. Za buduće generacije neophodno je međutim graditi i novi sistem penzionog osiguranja, koji pre svega podrazumeva uvođenje dobrovoljnog, dopunskog penzionog osiguranja.

6.3. Zdravstvena zaštita

Osnovni dugoročni ciljevi u oblasti zdravstvene zaštite su:

- Unapređenje zdravstvenog stanja stanovništva.
- Obezbeđenje dostupnosti zdravstvenih usluga svim korisnicima pod jednakim uslovima.
- Usklađivanje proklamovanih prava sa finansijskim mogućnostima.
- Razvoj efikasnog, ekonomičnog, održivog i kvalitetnog zdravstvenog sistema, u čijem se centru nalazi korisnik usluga

Da bi se ostvarili postavljeni ciljevi, Demokratska stranka smatra da je neophodno energično sprovesti reforme sistema zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja. Važan preduslov ili prvi korak u procesu reformi je definisanje osnovnog paketa usluga u zdravstvu. Osnovni paket usluga mora biti dostupan svim osiguranicima, pod jednakim uslovima i na zadovoljavajućem nivou kvaliteta.

U procesu reformi neophodno je i precizno razdvojiti primarni, sekundarni i tercijarni nivo zdravstvene zaštite, i to kako u smislu vrste usluge koje pružaju, tako i u pogledu razlika u načinu finansiranja ova tri nivoa zaštite. Pri tom prioritet u sistemu mora imati primarna i preventivna zdravstvena zaštita. Takođe, reforme moraju i da razreše pitanje položaja privatnog zdravstva u sistemu, koji u postojećim uslovima deluje kao potpuno odvojen sistem.

Nezavisno od promena u sistemu zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja i u postojećim uslovima neophodno je stvaranje informatičke baze osiguranika i obveznika, sprovođenje rigorozne kontrole uplate doprinosa za zdravstvo, kontrole namenskog trošenja sredstava, kao i beskompromisna borba protiv korupcije u sistemu.

6.4. Rodna ravnopravnost

Demokratska stranka svrstava ravnopravnost polova u svoja temeljna opredeljenja. Uvažavajući stav da je stepen sloboda i ravnopravnosti žena u jednom društvu mera sloboda i ravnopravnosti tog društva Demokratska stranka nastoji da sledi najbolje tradicije socijaldemokratije otvarajući ženama prostor za punu afirmaciju. Ona prihvata preporuke Saveta Evrope o većem uključivanju žena u politički i javni život i sledeći praksu velikih socijaldemokratskih partija, zalaže se za obavezne kvote kandidovanja žena za javne funkcije.

Pored ovih opredeljenja Demokratska stranka je svesna sadašnjeg teškog i neravnopravnog položaja žena u našem društvu i razvija forme suzbijanja diskriminacije žena. Nasilje u porodici, trgovina ženama, nezaštićenost na poslu i sve druge manifestacije ugnjetavanja žena Demokratska stranka nastoji da suzbije ne samo svojim političkim uticajem, već i širokom društvenom akcijom.

7. REFORMA DRUŠTVA

Svest o Evropi vodič za evropsku budućnost

7.1. Kultura – ljudsko pravo na humani razvoj

Kulturna demokratija, vrednosna odrednica koja se, pored ostalog nalazi i u dokumentima Saveta Evrope, treba da predstavlja jedan od ciljeva demokratizovanog društva. Ovaj pojam se odnosi na poštovanje ljudskih prava, manjinskih prava, uvažavanje demokratskih vrednosti, ali i na prava kulturnog identiteta kao bazičnog demokratskog prava čoveka. Principi demokratije su najčvršće vezani za kulturne vrednosti.

Kolebanje, dilema ili borba u društvu u kom smeru da se krene, vidljiva je u kulturi kroz sukob vrednosti. Međunarodna izolacija naše zemlje pogodila je mnoge oblasti. Kultura je bila ugrožena na posredan ali dublji način. Prva reakcija na izolaciju bila je nekritička samodovoljnost i preceñivanje sopstvene kulture, što je dovelo do pojave ksenofobije i odbacivanja stranih uticaja kao "neprijateljskih", jer ugrožavaju naš nacionalni i kulturni identitet. Pokazuje se da se upravo kroz kulturne sadržaje, može pripremiti duhovna klima za nastupanje snaga restauracije. Da vi se to sprečilo, neophodno je znatno povećanje kulturne razmene.

Demokratska stranka smatra da je multikulturalnost ne samo istorijska činjenica, već i poželjan način napretka i razvoja kulture. Naša nacionalna kultura, baš kao i mnoge druge, rezultat je tog trajnog dodira sa drugim kulturama a njen napredak moguć je samo na principima opšte humanosti, tolerancije i razmene. Poednako koliko i tradicionalna kultura, naš zadatak su i kultura sadašnjosti, a posebno, kultura budućnosti. Zato. planiranje i strategija moraju biti dugoročni.

Imamo svest o tome da je kultura skupa. Ali, takođe moramo znati da je kulturno zaostajanje neuporedivo "skuplje" za svako društvo, pa i naše.

7.2. Obrazovanje za budućnost

Kao i u drugim oblastima Srbija mora da prati, u kojoj meri je to moguće, tendencije modernog obrazovanja ukoliko želi da izađe iz zaostalosti. Razvijeni svet godinama vodi debate tražeći najbolje načine za podizanje funkcionalne pismenosti, upotrebljivosti stečenih znanja i primenu novih tehnologija u sticanju i transferu znanja. Funkcionalno znanje

potiskuje prosto trezorisanje podataka, memorisanje se zamenjuje kreativnošću i kritičnošću. Zahvaljujući novim tehnologijama obrazovni proces postaje racionalniji i efikasniji, smisao znanja se proširuje naglaskom na praktičnost i primenu, na veštine i umeća, a pre svega na razumevanje naučenog.

Reforme obrazovanja nailaze i nailaziće na žestoke protivnike u ideolozima najradikalnije restauracije, koji pojam duhovnost redukuju na religijsko, a religijsko svode na srednjovekovne mitološke vrednosti.

Laičke države preuzimaju odgovornost za javno obrazovanje i vaspitanje, za prosvetne reforme i školske programe. One izdvajaju sredstva iz nacionalnog dohotka za obrazovanje i usklađuju reforme sa potrebama i interesima društvenog razvoja.

Za zemlju koja je tek kročila iz totalitarnog sistema od posebne važnosti je obrazovanje za demokratiju, kako kroz institucije obrazovanja tako i razvojem nevladinog sektora i institucija civilnog društva.

Demokratska stranka smatra da su osnovni dugoročni ciljevi u oblasti obrazovanja:

- Postizanje univerzalnog obuhvata osnovnim obrazovanjem.
- Značajno povećanje obuhvata srednjim obrazovanjem i povećanje obuhvata univerzitetskim obrazovanjem.
- Obezbeđivanje kvalitetnog obrazovanja, koje omogućava sve oblike pismenosti (jezička, matematička, naučna, građanska, informatička, zdravstvena, umetnička).
- Reforma sistema obrazovanja koja će mlade na valjan način pripremiti za tržište rada, doživotno učenje i dalje školovanje.

U skladu sa ovakvim dugoročnim ciljevima na na nivou douniverzitetskog obrazovanja potrebno je uvesti obaveznu predškolsku godinu školovanja za svu decu, nastaviti sa započetom reformom osnovnog i opšteg srednjeg stručnog obrazovanja, obrazovanja odraslih i posebno sa reformama na nivou univerzitetskog obrazovanja, definisanim pristupanjem Bolonjskom procesu. U oblasti univerzitetskog obrazovanja, na kratak i srednji rok, neophodno je obezbediti povećanje efikasnosti studiranja i broja upisanih studenata, promenu kurikuluma studija u skladu sa zahtevima trzista rada, uz razvijanje interdisciplinarnosti i multidisciplinarnosti i razvoj strukovnih studija.

7.3. Napredak je nemoguć bez nauke

Za razliku od kulture, koja ima i svoj nacionalni i regionalni identitet, nauka je po svom biću internacionalna i zbog toga je odsustvo međunarodne komunikacije za nju bilo pogubno.

Reforma u naučnoj oblasti suočena je sa prethodnim uslovom, a to je obnova naučnog kadra. Veoma mali broj afirmisanih naučnika se vraća u zemlju, a i oni koji bi se vratili suočavaju se sa haotičnim sistemom organizacije naučnog rada i veoma destimulativnom finansijskom podrškom. Neregulisani odnosi, niske plate, slabi uslovi rada najčešći su motivi i onih koji su se vratili, da opet odu.

Demokratska stranka smatra da bi ovaj rasuti potencijal mogao da se, koristiti boljom organizacijom, koja bi upotrebom modernih sredstava komunikacije stvorila bazu podataka sa desetinama hiljada stručnjaka, koji bi razmenjivali naučne i stručne informacije, intenzivirali razmenu, inicirali naučne skupove, gostovanja. Na taj način znanje i informacije pristizali bi u naše školske i naučne ustanove, suzbijali bi provincijalizam, uvodili konkurenciju ideja i projekata, razvijali kritičku naučnu javnost i podizali naučne kriterije.

7.4. Oslonac na civilno društvo

Živo i aktivno civilno društvo je jedan od najvažnijih stubova demokratske rekonstrukcije države i politike. Bez autonomnog društvenog polja u kome deluju udruženja građana, društveni pokreti i nevladine organizacije, nema neophodnog kritičkog naboja i kontrabalansa u odnosu na državu i vlast. Samo razvijeno civilno društvo može uspostaviti prepreke i granice političkoj moći, koja će uvek težiti da prekrije društveni život i suzi polje autonomije i demokratskog pluralizma.

Formiranje demokratske kritičke javnosti i višeg nivoa političke kulture je jedna od najvažnijih funkcija civilnog društva. Bez tih pretpostavki političke institucije i procedure biće opterećene rizicima neizvesnih ishoda i izbora, a demokratija slaba i krhka.

Sindikati su važan segment civilnog društva. Ravnopravno učešće države, poslodavca i sindikata u socijalnom dijalogu je uslov uspešnijeg rešavanja nagomilanih problema u svetu rada i zaposlenosti.

Civilno društvo je odigralo značajnu ulogu u pripremanju demokratskih promena u Srbiji, ali u periodu nakon dve hiljadite mnoge nevladine organizacije nisu uspele da pronađu formulu konfliktnog partnerstva sa novom demokratskom vlašću.

Demokratska stranka vidi u civilnom društvu snažnog saveznika demokratije i širok društveni oslonac svoje politike.

7.5. Slobodno javno mnjenje

Uloga medija je od prvorazredne važnosti, posebno u demokratskoj transformaciji društva. Pored nezavisnih političkih institucija, skupštine, vlade i sudstva, koje u ravnoteži podeljene vlasti obezbeđuju demokratski život, kao četvrti faktor neophodni su nezavisni i slobodni mediji. Formirajući i izražavajući javno mnjenje, oni su „budno oko naroda“ koje ne samo za informiše građane, već i „kontrolni“ rad institucija i usmerava uticaj javnog mnjenja na tok političkog života.

Tehnološkim razvojem svi mediji, a naročito elektronski, postali su veoma moćno sredstvo u savremenoj političkoj borbi. Zbog toga je neophodno da se njihova uloga ponovo zakonski reguliše, jer su stari zakoni o štampi nedovoljni. U cilju ostvarivanja pune slobode medija, pre svega u pristupu izvorima informacija i njihovom javnom saopštavanju, moderna zakonodavstva, oslanjaju se na međunarodne konvencije i rezolucije. Njihov cilj je suzbijanje monopola pojedinih medijskih kuća i afirmacija odgovornosti za objavljene informacije.

Demokratska stranka smatra da je značajno diferenciranje javnih, ili državnih, i privatnih medija u političkim kampanjama. Javni mediji, budžetski pomagani, moraju da zadrže jednak tretman vlasti i opozicije, da neguju objektivni pristup i predstavljaju suprotstavljena gledišta, a u političkim kampanjama dužni su da obezbede ravnopravni tretman svim učesnicima u izbornoj trci. S druge strane, privatni mediji ne smeju biti korišćeni i zloupotrebljavani u političkoj borbi, niti služiti pojedinim partijama.

Demokratska stranka ističe da se u procesu regulisanja uloge medija moraju smatrati obavezujuća Uputstva Saveta Evrope, a Radiodifuzni savet mora biti nezavistan i ključni regulator medijskog prostora.

Glavnu opasnost demokratskom formiranju javnog mnjenja predstavlja tankunizacija, koja se iz ekonomske sfere prelijeva i u medijsku. Antimonopolski zakoni i u ovom slučaju treba da postanu zaštita demokratskim reformama.

Demokratska stranka ističe da podela frekvencija kao nacionalnih resursa mora biti potpuno transparentna.

8. USTAV - TEMELJNI AKT REFORMI

Donošenje novog Ustava prilika je da se napravi pravni i politički diskontinuitet sa jednim nedemokratskim nasleđem prošlosti i da se postave temelji novoj demokratskoj Srbiji. Ono je, za Demokratsku stranku, pretpostavka ostvarivanja jasnog političkog cilja - utemeljenje Srbije kao moderne demokratske države na najboljim evropskim vrednostima. Srbiji je potreban najviši pravni akt u čijem središtu pažnje će biti građanin, njegova ljudska prava i institucionalno pravni sistem koji je u njegovoj službi. Srbiji je neophodan politički sistem koji će biti usaglašen i usklađen sa savremenim evropskim standardima, bez ograničenja i prepreka za puno i ravnopravno uključivanje u evropske integracije. Novi ustav je okvir i garancija za evropsku budućnost Srbije. Donošenje novog, demokratskog ustava, snažan je podsticaj za ubrzanje procesa uključivanja Srbije u evropske integracione tokove. Svako odlaganje donošenja Ustava je i udaljavanje od cilja i umanjivanje prilike da Srbija bude uređena kao demokratska, ali istovremeno i funkcionalna i efikasna država.

Da bismo preuredili državu i društvo po meri građana neophodno je da donesemo novi Ustav. Ustav je, ne samo najviši pravni akt nego i jedna vrsta društvene povelje koja okuplja sve građane oko ideja slobode, ravnopravnosti i jednakosti pred zakonom.

Demokratska stranka, kao pojedinačno najjača i najuticajnija politička snaga u demokratskom bloku, povešće snažnu kampanju za postizanje široke političke i društvene saglasnosti za postizanje ovog političkog cilja.

8.1. Ustavne promene i ljudska prava

Ljudska prava građana su temelj novog Ustava. Oblast ljudskih i manjinskih prava reguliše se potpuno prevaziđenim Ustavom Republike Srbije. Odredbe o ljudskim pravima u njemu su anahrone, oskudne i u potpunosti ne odgovaraju duhu vremena u kome živimo. Sadašnji Ustav je neusklađen sa Ustavnom poveljom državen zajednice u kojoj je, pored ostalog, predviđena ustavna žalba. Od posebnog je značaja i jačanje ustavnih garancija nezavisnog pravosuđa.

Zakonodavstvo Srbije iako nepotpuno u velikoj meri je u skladu sa međunarodnim standardima zaštite ljudskih i manjinskih prava. Do kršenja tih prava, po pravilu dolazi u praksi – zato je odgovarajuća državna politika presudna u zaštiti ljudskih i manjinskih prava.

Na pravu zasnovana politika države posebno je važna u odnosu prema manjinama, izbeglim i raseljenim licima, osobama sa posebnim potrebama, baš kao što je neophodna aktivna politika zaštite i unapređenja rodne ravnopravnosti. Takva politika podrazumeva, između ostalog, i jasno definisanje nadležnosti državnih i sudskih organa.

Pored stavanja uslova za potpunu primenu ratifikovanih međunarodnih instrumenata o zaštiti ljudskih prava potrebno je, na unutrašnjem planu, takođe obezbediti adekvatnu primenu Okvirne konvencije o zaštiti nacionalnih manjina.

8.2. Autonomna pokrajina Vojvodina

Autonomna pokrajina Vojvodina izražava kulturnu i istorijsku osobenost regiona i pravnu formu decentralizovane vlasti. Prenošenjem mnogih republičkih nadležnosti na Pokrajinu vlast se približava građanima i povećavaju se mogućnosti njihove direktnije participacije u donošenju odluka koje ih se neposredno tiču.

Razvijanje autonomije je forma dalje demokratizacije društva i države. Demokratska stranka se zalaže da se poštuju preporuke Saveta Evrope o standardima razvijanja autonomija: Što punija autonomija, ali bez pokretanja teritorijalnog otcepljenja.

Uporedo sa razvojem autonomije treba da ide i razvoj lokalne samouprave, kako se ne bi održala centralizacija vlasti, samo na manjem prostoru. Osnovni smisao autonomije treba da bude razvijanje inicijativa i korišćenje regionalne osebenosti, uvećavajući potencijale državne celine.

9. ZAŠTITA PRIRODE I ODRŽIV RAZVOJ

Ekološki pokret proizveo je svest o novoj generaciji ljudskih prava; pravo na zdravu okolinu, očuvanje prirode i zdrave budućnosti. Ova prava su najuniverzalnija i tiču se svake države, naroda i ljudi svih generacija, kao obezbeđenje jedinstva prirode i mosta među generacijama.

Održanje zdrave prirode i unapređenje životne sredine je uslov opstanka sadašnjih i budućih generacija.

Naša zemlja, mada mala po teritoriji, predstavlja bogatu i značajnu evropsku raznicu retkih biljnih i životinjskih vrsta. Demokratska stranka se zalaže za očuvanje biološke raznovrsnosti i podizanje ekoloških kapaciteta zemlje na viši nivo.

Jedan od uslova za formiranje i sprovođenje uspešnije ekološke politike je podizanje nivoa ekološke svesti svih, a naročito onih koji donose ekonomske odluke.

Ekonomski napredak i razmah tržišne privrede moraju se zasnivati na koncepciji održivog razvoja. Održiv je onaj privredni razvoj koji je ekološki prihvatljiv i koji vodi računa o ograničenostima prirodnih resursa, kao i o posledicama industrijskih i drugih ekonomskih aktivnosti na stanje u prirodi i životnoj sredini.

Potrebno je da naša zemlja nastavi i ubrza proces ratifikacije svih međunarodnih konvencija i sporazuma kojima se unapređuje zaštita životne sredine. Striktno poštovanje obaveze da svaki investicioni projekat treba da sadrži i procenu uticaja na okolinu predstavlja samo jedan u nizu standrada ponašanja koji su uspostavljeni u Evropi. Evropski standardi u pogledu ekološkog kvaliteta poljoprivrednih i drugih proizvoda moraju se brže uvoditi i kod nas. Princip da zagađivač treba da plaća sanaciju ekoloških šteta treba kombinovati sa merama oslobađanja ili umanjenja poreza za donacije i ulaganja u zaštitu prirode i životne sredine.

10. ODGOVORI NA IZAZOVE VREMENA

10.1. Državna zajednica Srbija i Crna Gora

Demokratska stranka se zalaže za funkcionalnu državnu zajednicu Srbije i Crne Gore. Srbiju i Crnu Goru povezuje tradicija i istorija, zajednički kulturni obrazac. Mnogi naši građani su emocionalno ili rodbinski vezani za Crnu Goru. I pored toga, neki su skloni da na odnose sa Crnom Gorom gledaju isključivo pragmatično. Demokratska stranka uvažava istoriju, tradiciju, zajednički kulturni obrazac, ali, kao odgovorna stranka, postavlja granicu koja se ne sme preći u zalaganju za funkcionalnu državnu zajednicu. Njena brana su interesi i volja građana Srbije.

Još dva državna pitanja Srbije, takođe određuju odnos Demokratske stranke prema Državnoj zajednici - evropske integracije i Kosovo i Metohija. Zalaganje za očuvanje Državne zajednice SCG ujedno je i zalaganje za povoljno rešenje ovih pitanja. Demokratska stranka smatra da je najgore rešenje za Srbiju ono u kojem ona učestvuje u razgradnji zajednice, slučajno ili namerno pomaže "spontanom raspadu države". U spontanom raspadu države, otvara se prostor za osamostaljivanje Kosova i Metohije koje je Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti UN definisano kao deo teritorije Državne zajednice Srbije i Crne Gore. Istovremeno, zalažući se za integracije u Evropu, bez stvarnih napora da se zajednica očuva, Srbija i sama postaje nosilac dezintegracionih procesa unutar zajednice.

Demokratska stranka je dosledna u zalaganju da se poštuje Ustavna povelja, ili, pak menja po predviđenoj proceduri. Spremna je da poštuje volju građana Crne Gore izraženu na referendumu, ali nije spremna da podrži ili učestvuje u kršenju i slobodnom tumačenju Ustavne povelje.

10.2. Kosovo i Metohija

Demokratska stranka smatra da je polazište u rešavanju pitanja Kosova i Metohije dosledno insistiranje na:

- Poštovanju Rezolucije SB 1244;
- Poštovanju međunarodnih standarda o nepromenljivosti granica nasilnim putem;

Demokratska stranka - Politički savet

- Punom poštovanju ljudskih i građanskih prava i jednakosti svih građana na KiM;
- Poštovanju osnovnog ljudskog prava na život, sigurnost, slobodu kretanja, slobodnom izražavanju svojih verskih i nacionalnih osobenosti;
- Povratku svih prognanih i raseljenih i bezbedan ostanak;
- Jakoj lokalnoj upravi i decentralizovanoj vlasti;
- Pravu Srba i pripadnika drugih nacionalnih i etničkih zajednica da aktivno učestvuju u svim procesima na KiM;
- Pravu Srbije da bude aktivan činilac u procesu odlučivanja o konačnom statusu KiM

Zalaganje za poštovanje Rezolucije SB 1244 je međunarodno-pravni okvir za učešće Srbije u rešavanju pitanja KiM, kao i osnova za pozivanje međunarodne zajednice na poštovanje svojih obaveza.

Insistiranje na međunarodnim standardima ljudskih prava ima za cilj stvaranje normalnih uslova za život srpskog i drugog nealbanskog stanovništva na KiM.

Decentralizacija vlasti način je da se ostvari veći stepen autonomije za Srbe, čime se povećava mogućnost za povratak i njihov ostanak. Snažnom međunarodno-političkom akcijom i uključivanjem svih međunarodnih institucija i organizacija u tu akciju, moguće je temu decentralizacije nametnuti kao pouzdan model ostvarivanja zaštite ljudskih prava i ostvarivanja jednakosti svih građana na KiM.

U pregovorima sa međunarodnom zajednicom i kosovskim Albancima Demokratska stranka će se zalagati za racionalna i na argumentima zasnovana rešenja do kojih se dolazi kompromisom. Kao jedna od najboljih formi decentralizacije i demokratskog funkcionisanja uprave na Kosovu i Metohiji Demokratska stranka vidi u stvaranju dva entiteta koji bi obezbeđivali ravnopravnost naroda i demokratske procedure.

No pre svega, Demokratska stranka smatra da je preduslov za uticaj Srbije na sudbinu Kosova i Metohije poboljšanje njenog međunarodnog položaja i jasnije profilisanje kao moderne, demokratske države.

U vremenu ubrzanja procesa odlučivanja o konačnom statusu KiM, za Srbiju je od ključnog interesa:

- Zaustavljanje i onemogućavanje svake zloupotrebe kosovskog problema u dnevno-političke svrhe kojima se osvajaju stranački poeni na trajnu štetu srpskih državnih i nacionalnih interesa;
- Potenciranje odgovornosti političkih aktera u Srbiji u realnom sagledavanju, odgovornom usaglašavanju i jedinstvenom zastupanju interesa države i Srba sa

KiM; zajednički napor političkih činilaca i nosilaca državnih funkcija u sačinjavanju realne strategije za rešavanje problema Kosova;

- Intenziviranje usaglašene diplomatske akcije za definisanje pozicije Srbije, njenih legitimnih interesa i mogućih rešenja;
- Borba za zaštitu ljudskih i građanskih prava Srba i drugih nealbanskih zajednica pred međunarodnim institucijama;
- Zaštita kulturne baštine

10.3. Međunarodni položaj zemlje i spoljna politika

Međunarodni položaj zemlje zabrinjavajuće je pogoršan u odnosu na period od 2000.-2001. godine. Do pogoršanja je došlo ignorisanjem međunarodnih obaveza, pre svega prema Međunarodnom sudu za ratne zločine.

Pogoršanje međunarodnog položaja zemlje posledica je i nesposobnosti aktuelne vlasti da prepozna procese koji se odvijaju u međunarodnoj zajednici i uključivanjem u njih doprinese zaštiti interesa Srbije. Prioriteti najvažnijih spoljnopolitičkih činilaca (SAD, EU, Rusija) značajno su izmenjeni u odnosu na vreme otvaranja procesa ekonomske i političke tranzicije u Srbiji. Borba protiv terorizma, i konsolidovanje evroatlanskog partnerstva danas su dominantne spoljnopolitičke teme. Nerazumevanje te promene proizvelo je suštinsku nemogućnost da se na dnevnom redu, kao važna pitanja nađu i ona značajna za našu zemlju. Ukoliko želi da ima međunarodnu podršku, Srbija mora postati pouzdan i predvidiv partner, kako u ispunjavanju svojih međunarodnih obaveza, tako i u zajedničkim naporima u pronalaženju rešenja za globalne izazove i probleme.

Demokratska stranka svoju spoljnu politiku najdublje usklađuje sa državnim interesima, i sve svoje kontakte i pregovaračke kapacitete stavlja državi na raspolaganje.

Strategija spoljne politike Srbije trebalo bi da bude usmerena, pre svega, na jačanje regionalnog uticaja, na povratak pozicije regionalnog faktora. Zbog toga je od prvorazrednog značaja razvijanje što bolje saradnje sa susedima, a naročito sa bivšim jugoslovenskim republikama.

Nekadašnja zajednička infrastruktura, zajedničko tržište i njegova decenijama izgrađivana komplementarnost, imovina koja se može razmenjivati, poznavanje privrednih

subjekata, mali troškovi transporta, dobri su preduslovi za razvoj ekonomskih, a onda i svih ostalih odnosa.

Balkanski, a zatim Evropski region biće još dugo okvir u kome će se kretati interesi naše zemlje. Ali, ne smemo gubiti iz vida da nam odnosi sa najmoćnijom zemljom Amerikom još uvek mogu određivati sudbinu, pa su odnosi sa njom od prvorazrednog značaja. Rusija i Kina, kao velike zemlje svetskog značaja, sa kojima Srbija tradicionalno održava bliske prijateljske odnose, moraju zadržati status strateškog partnera.

Reforma diplomatije se postavlja kao urgentan zahtev jer su posledice njene zaostalosti, neorganizovanosti i kadrovske partijske pristrasnosti pogubne, ne samo po ugled zemlje već i za ekonomske i političke interese. Strategija diplomatije ne ograničava se samo na odnose sa drugim državama, već je i stvaranje pozitivnog imidža zemlje i njenih prepoznatljivih vrednosti. Neophodne su promene u samom pristupu diplomatiji, kao delatnosti koja mora postajati sve više javna i u službi ekonomskih i kulturnih interesa države. Potrebne su stotine obrazovanih ljudi sa znanjem svetskih jezika, kako bi država bila predstavljena na bolji način u svetu. Demokratska stranka smatra da u transformaciji ove službe treba koristiti primere zemalja koje su prolazile kroz slične probleme prilikom izlaska iz autoritarnih režima.

10.4. Kako se boriti protiv korupcije i zloupotreba?

Korupcija je psihološka i moralna slabost ljudi da se odupru iskušenjima. Zbog toga je neophodno da se ta iskušenja, kao što su zloupotreba položaja, sukob interesa, podmićivanje, prisvajanje valjanim zakonima i propisima svedu na najmanju moguću meru. Time bi javno dobro i javni interes bili zaštićeni.

Država, kao javno dobro, najpogodniji je objekat korupcije. Zemlje u tranziciji imaju dvostruku neotpornost na korupciju: nizak nivo poštovanja prava i ogroman obim državne imovine. Svojska transformacija je idealan proces za sve vidove korupcije. Visok nivo korupcije nagrizava pravni poredak i pravnu sigurnost svih građana, kompromituje institucije i ruši kredibilitet države i njenu poslovnu validnost. Što više korupcije, to manje ulaganja u poslove, manje stranih ulaganja, sporiji razvoj.

Demokratska stranka borbu protiv korupcije vodi na svim nivoima i svim raspoloživim sredstvima:

- Kontrolom u svojim redovima,

Demokratska stranka - Politički savet

- Javnim rasvetljavanjem svih afera,
- Predlaganjem mera i propisa,
- Saradnjom sa odgovarajućim ustanovama,
- Odgovornošću svih koji na bilo koji način učestvuju u nedozvoljenim poslovima

Borba protiv korupcije ima mogućnosti da uspe ukoliko se ukoliko obuhvati sledeće:

- Smanjivanje pravnih praznina i mogućnosti za zloupotrebe,
- Povećanje javnosti rada svih aktera u sklapanju ugovora i donošenju odluka,
- Unutrašnju kontrolu administracije i policijskih i pravosudnih organa,
- Rasvetljavanje afera i javno žigosanje vinovnika;
- Zahtev za vertikalnu odgovornost rukovodioca resora i službi;
- Saradnju sa međunarodnim organizacijama za borbu protiv korupcije;
- Saradnja sa administrativnim i finansijskim institucijama u praćenju finansijskih tokova i transakcija i pranja novca;
- Realnu kaznenu politiku čije su kazne primerene društvenoj opasnosti dela.

Demokratska stranka ističe da je danas u Srbiji, borba protiv korupcije i za odgovornu vlast bez zloupotreba poprimila razmere obmane. Ona se svodi na zloupotrebu politički podeljenih medija za proizvodnju afera i hajku na pojedince i zapravo predstavlja sredstvo kojim se vlast izuzima iz odgovornosti. Borba protiv korupcije nije i ne sme da bude hajka, najčešće medijska, na pojedince iz koje niko ne odgovara. Na taj način se relativizuje odgovornost za zloupotrebe i korupciju, javnost zabavlja aferama i svi mi postajemo žrtve. U uređenoj zemlji koja se zaista zalaže za odgovornu i nekorumpiranu vlast, otkrivanje afere vodi preko istrage do kazne, ako se optužbe pokažu istinitim. U protivnom, kažnjava se onaj koji je aferu izmislio i objavio.

Samo unapređenjem zakonodavstva, jačanjem institucija, javnošću rada organa i ustanova, institucionalizovanom odgovornošću nosilaca javnih ovlašćenja i razvojem nezavisnih medijima moguća je uspešna borba protiv zloupotreba i korupcije koje ugrožavaju same temelje društva.

10.5. Suočavanje sa prošlošću

Suočavanje sa prošlošću je važno u procesu modernizacije društva i evropskih integracija. Svako ko pripada evropskih kulturoj i istorijskoj tradiciji mora da se odredi kako prema tekovinama tako i prema lošim iskustvima prošlosti. Zato je neophodno da se srpsko društvo jasno odredi prema zločinima počinjenim u našoj bliskoj prošlosti.

Demokratska stranka je u skladu sa svojim proklamovanim vrednostima ostala privržena miru i dijalogu i tokom svih ratnih godina tragala je za mirnim rešenjima sukoba na prostoru Jugoslavije. Privržena, humanim vrednostima ona osuđuje sve zločine protiv čovečnosti, i zahteva istragu o svim zločinima. Svi pokušaji prikrivanja zločina moraju biti sudski gonjeni i svi policijski i pravosudni organi koji u tome učestvuju moraju se smatrati saučesnicima. Ni jedna institucija ili pojedinac ne mogu biti zaštićeni od rasvetljavanje uloge u prošlosti.

11. DEMOKRATSKA STRANKA

- STRATEG I PREDVODNIK REFORMI

11.1. Vrednosti za 21. vek

Reforme, odnosno promene prema standardima i vrednostima modernih društava kojima treba da težimo, nemoguće je sprovesti sa starom svešću, otporima i strahovima, nerazumevanjem, kriticizmom bez argumenata, konzervativizmom, ideologijama i poimanjem države i društva tipičnim za devetnaesti vek. Srbija u zaostajanju, sa teškim posledicama izolacije, ratova, usamljenosti u svom nerazumevanju savremenog sveta, bez demokratske tradicije tek izašla iz dugog perioda nedemokratskog, autoritarnog sistema, sama mora prevrednovati mnoge pojmove i udahnuti im nove, savremene i u svetu potvrđene sadržaje.

Država nije iznad svojih građana, državni interes mora biti jasno definisan i ne sme biti u sukobu sa interesima pojedinca. Nacionalni interes nije i ne sme biti pojam sam za sebe, apstraktna kategorija, ispunjen sadržajima koji ugrožavaju građanina. Naprotiv, nacionalni interes je da:

- Građani žive u miru,
- Imaju demokratski uređenu državu i odgovornu vlast koja služi ostvarivanju interesa čoveka,
- Budu povezani sa svetom,
- Imaju jednake mogućnosti da rade i žive dobro od svog rada,
- Imaju instrumente za zaštitu svojih ljudskih i građanskih prava,
- Dele dobrobiti civilizacijakih vrednosti,
- Negujući svoj nacionalni i kulturni identitet žive u dodiru sa drugim kulturama, razmenjujući najviše vrednosti.

Nacionalni interes je ekonomski razvoj i uključivanje u ekonomske integracije, socijalna sigurnost i pristojan život. Nacionalni interes je da mladi, obrazovani i talentovani ostanu u zemlji, da u njoj imaju priliku, da se takmiče sa svetom i svojim znanjem i umećem pobeđuju u tom svetu.

Patriotizam, to duboko i najčešće zloupotrebljeno osećanje čovekovo, u novim vremenima i uslovima mora da dobije i nove sadržaje i značenje. Spremnost da se podnese žrtva za zajednicu, naciju, državu ne sme se zloupotrebljavati, kako je to činjeno u prošlosti a

čini se još uvek, za poziv na borbu protiv sveta u ime neke, nikom jasne "pravde". Poziv na patriotizam ne sme biti sredstvo za ostvarivanje nečijih uskih političkih, a često i ekonomskih interesa.

Patriotizam je ići u korak sa svetom, saradivati sa njim u korist sopstvenih građana. Patriotizam je poštovati svoje vrednosti i prihvatati najbolje vrednosti i dostignuća sveta, deliti znanja na dobrobit čovečanstva. Patriotizam je poštovanje drugih i tolerancija. Patriotizam je ekonomski razvijati zemlju i povezati sa drugima. Patriotizam je živeti dobro od svog rada, imati državu ekonomski dovoljno snažnu da bude socijalno odgovorna za one građane koji nisu u stanju sami da se staraju o sebi. Patriotizam je razumeti svet u kojem moramo i bez kojeg ne možemo da živimo, i iz tog sveta koristiti na dobrobit svih, najbolje što ima. Patriotizam ne treba da bude spremnost da se gine za zemlju, već da se bori za njenu modernizaciju, razvoj, demokratske vrednosti, uključenost u svet, jednaku mogućnost za svakog njenog državljanina.

Vreme je potvrđivalo vrhunski patriotizam reformatora, njihove ogromne doprinose budućnosti i uspehu zemlje. Oспорavanja konzervativne svesti savremenika, donosilo je potvrdu važnosti njihove žrtve koju su davali potomci čija je budućnost građena tim naporom.

Hrabrost da se okrene budućnosti, prihvate nove vrednosti, da se odupre komforu učaurenosti i zaostajanja u "potvrđenim" vrednostima, osobine su vođstva potrebnog za ostvarivanje cilja evropske budućnosti Srbije.

11.2. Ko su nam saveznici u promenama?

Način uspešnog rešavanja problema je racionalan pristup, koji pre svega podrazumeva usklađenost izabranih sredstava sa postavljenim ciljevima. Smisao strategije zavisi od izbora ciljeva. Ako u Srbiji prevlada mišljenje da je ulazak u Evropsku Uniju strateški cilj, onda je reformski put zbir sredstava kojima se taj cilj postiže. Da bi se reformisale i unapredile naše političke institucije, naše društvene i državne ustanove, naše javne službe i administracija potrebno je upoznati i slediti evropske modele i standarde. Većina tih standarda sadržana je u propisanim uslovima za prijem u EU, i u dokumentima o harmonizaciji i pridruživanju. Mukotrpan posao saobražavanja naših zakona i propisa sa evropskim, zahteva obučenos velikog broja stručnjaka i veliku efikasnost. Sve prepreke na reformskom, evropskom putu, kao što su nesaradnja sa međunarodnom zajednicom, nefunkcionalnost Državne zajednice, porast korupcije, neefikasnost i nesamostalnost pravosuđa, moraju biti uklonjene, da bi ovaj

Demokratska stranka - Politički savet

put bio prohodan, da bi se stiglo do strateškog cilja, koji prihvata većina građana Srbije. To su:

- Građani željni boljeg života, mira i napretka. Intelektualci svesni sveta u kojem i sa kojim treba da živimo.
- Mladi koji razumeju i ne plaše se sveta, već su spremni da koriste sva njegova dostignuća i prednosti za sopstveno napredovanje i u sopstvenoj zemlji.
- Vrhunski kreativci koji sa svetom razmenjuju najviše vrednosti i domete.

Na putu reformske orijentacije Demokratska stranka smatra svoje za svoje saveznike srodne, reformski orijentisane partije, male ili velike, sindikate, nevladine organizacije i institucije civilnog društva, ugledni pojedince ostvarene u svojim strukama u zemlji i svetu, ljude našeg porekla koji žive u zemljama razvijenih demokratija i medije kao najmoćnija sredstva uticaja utemeljeni na najsavremenijim civilizacijskim dostignućima.